

LEZING VAN HET FEDERAAL REGEERAKKOORD

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Februari 2012



INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel.....	3
Inleiding.....	4
1. Voorafgaand: betreffende de staatshervorming	5
2. Sociaal-economische en maatschappelijke hervormingen	5
2.1. Hervorming van de arbeidsmarkt om de werkgelegenheidsgraad te verhogen.....	5
2.1.1 Werk, een essentiële hefboom.....	5
2.1.2 De criteria van de passende dienstbetrekking.....	6
2.1.3 Een evenwichtige activering van de werkzoekenden.....	7
2.1.4 De dienstencheques.....	8
2.1.5 De transitie van het onderwijs/de opleiding naar de arbeidsmarkt	8
2.2. Hervorming van de pensioenen.....	9
2.3. Hervorming van het gezondheidsstelsel	10
2.4. Koopkracht, prijsbeheersing, bescherming van de consument en financiële regulering.....	11
2.4.1 Koopkracht.....	11
2.4.2 Bescherming van de consument	12
2.4.3 Energie	13
2.5. Justitiehervorming.....	14
3. Andere beleidsdomeinen	17
3.1. Gezinsbeleid.....	17
3.2. Openbare diensten.....	18
3.3. Maatschappelijke integratie, strijd tegen sociale uitsluiting en gelijke kansen	19
3.3.1 Federaal plan armoedebestrijding actualiseren	19
3.3.2 Partnership en overleg.....	22
3.3.3 Kinderarmoede.....	22
3.3.4 Een samenwerkingsakkoord in verband met de thuislozen.....	23
3.3.5 Overmatige schuldenlast	25
3.3.6 Sociale zekerheidsuitkeringen en bijstandsuitkeringen optrekken.	26
3.3.7 Automatische toekenning van rechten.....	27
3.3.8 Gelijke kansen	27
3.4. Europees en Buitenlands beleid.....	28
Voor een solidair, welvarend en ambitieus Europees beleid	28

INLEIDING

De doeltreffendheid van het beleid is onder andere verbonden met de wijze waarop het rekening houdt met de realiteit waarop het een impact wil hebben. De mate waarin zowel de begunstigden van dit beleid als de beroepskrachten die het uitvoeren, bij de reflectie - voorafgaand aan een beleidsbeslissing - betrokken zijn geweest, speelt daarbij een bepalende rol. Dit geldt voor alle materies, en in het bijzonder voor armoede, omdat het hier over een erg complex en multi-dimensionaal fenomeen gaat dat moeilijk te bevatten is. De actoren betrokken in de strijd tegen armoede zijn bovendien talrijk en erg divers van aard. Dit is de reden waarom de federale Staat, de gewesten en de gemeenschappen samen een plaats voor structurele dialoog hebben opgericht, het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (samenwerkingsakkoord betreffende de bestendiging van het armoedebeleid¹). Het Steunpunt staat open voor de actoren actief op het vlak van armoede, of ze nu een privaat of publiek karakter hebben. Op die manier hebben de overheden zich van een instrument voorzien om regelmatig naar de vaststellingen van het terrein te luisteren en de problematiek goed trachten te begrijpen. Daarvoor gebruikt het Steunpunt de methode van het kruisen en uitwisselen van kennis van verschillende actoren, waarbij de kennis van elkeen onontbeerlijk is. Deze dialoogmethode wordt ook in een bredere context geplaatst, door gebruik te maken van beschikbare cijfergegevens en bestaande wetenschappelijke literatuur.

In deze nota geven we op beknopte wijze de reflecties weer die plaatsvonden binnen de overleggroepen georganiseerd door het Steunpunt, met betrekking tot de thema's die in het regeerakkoord (deel II/Sociaal-economisch) worden behandeld². De oefening slaat op het geheel van het regeerakkoord, dus niet alleen op het punt dat expliciet aan armoede is gewijd (3.3.). Heel wat beleid heeft immers een impact op armoede. De algemene structuur van de nota komt overeen met deze van het regeerakkoord.

De actualisering van de uitvoering van het Federaal plan armoedebestrijding, goedgekeurd in 2008, en de aanpassing zijn opgenomen in het regeerakkoord (punt 3.3.). Daarom verwijzen we meermaals in deze nota naar voorstellen uit dit plan. We brengen ook in herinnering dat de tweejaarlijkse Verslagen van het Steunpunt armoedebestrijding in grote mate het Federaal plan hebben geïnspireerd (de toenmalige staatssecretaris - Jean-Marc Delizée - heeft het Steunpunt ontmoet tijdens de opmaak van het plan).

¹ Samenwerkingsakkoord van 5 mei 1998 tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de bestendiging van het armoedebeleid, Belgisch Staatsblad van 16 december 1998 en 10 juli 1999, <http://www.armoedebestrijding.be/samenwerkingsakkoord.htm>

² De resultaten van deze reflecties zijn opgenomen in de tweejaarlijkse Verslagen van het Steunpunt, <http://www.armoedebestrijding.be/publicatiessteunpunt2jaarlijksverslag.htm>.

1. VOORAFGAAND: BETREFFENDE DE STAATSHERVORMING

In het kader van de discussies over de overdracht van bevoegdheden, pleit het Steunpunt voor een 'non-regressie' clause : de potentiële effecten van een overdracht van bevoegdheden naar de Gewesten en Gemeenschappen op mensen in armoede moeten a priori onderzocht worden.

2. SOCIAAL-ECONOMISCHE EN MAATSCHAPPELIJKE HERVORMINGEN

2.1. HERVORMING VAN DE ARBEIDSMARKT OM DE WERKGELEGENHEIDSGRAAD TE VERHOGEN

2.1.1 Werk, een essentiële hefboom

Werk is een essentiële hefboom in de strijd tegen armoede. Het regeerakkoord wil de arbeidsmarkt hervormen om de werkgelegenheidsgraad te verhogen (punt 2.1). Naast de overheveling van bepaalde bevoegdheden naar de Gewesten, stelt het akkoord een hervorming van de werkloosheidsverzekering voor om de participatie aan de arbeidsmarkt te vergroten. Het Federaal plan armoedebestrijding aanziet werk als een katalysator voor sociale integratie en welzijn en stelt, onder andere, voor om de toegang tot werk te bevorderen en de werkloosheidsval te bestrijden (doelstelling 3/actie 3.1.). Het Steunpunt pleit voor convergentie tussen beide visies zodat er werkgelegenheidsbevorderende maatregelen worden genomen die kwaliteitsvol werk stimuleren. Enkel een kwaliteitsvolle baan immers stelt de mensen in staat om duurzaam aan hun toekomst te werken. Een baan biedt enkel een uitweg uit de armoede als die kwaliteitsvol is.

Het Steunpunt stelt vast dat kwetsbare mensen al te vaak terechtkomen in onzekere banen: zij vormen het middelpunt van een vicieuze cirkel, waarbij ze opeenvolgende preciaire jobs aan elkaar rijgen, en periodes van werkloosheid afwisselen met verschillende statuten. Algemeen wordt erkend dat een laag inkomen of een baan van korte duur factoren zijn die armoede veroorzaken. Andere elementen (deeltijds werk, onregelmatige uurregelingen, extreem lange verplaatsingstijden enz.) bemoeilijken de combinatie van werk en gezin, de combinatie van twee deeltijdse banen en, meer algemeen, de leefomstandigheden.

De kwaliteit van een baan heeft niet enkel betrekking op de arbeidsvoorwaarden (loon, sociale bijdragen enz.) maar ook op de werkzekerheid, de naleving van het arbeidsrecht en de mogelijkheden tot opleiding, tot ontplooiing. Het werkgelegenheidsbeleid moet dus de

kwaditeitsvolle baan bevorderen, die duurzaam bijdraagt tot de verbetering van de leefomstandigheden, tot de persoonlijke ontwikkeling en tot ieders welzijn.

Zo heeft het Steunpunt in zijn vorige Verslagen³ gepleit voor:

- de ontwikkeling van indicatoren die de globale kwaliteit van de baan meten: de verschillende kwaliteitsdimensies van een baan, naast het loon, worden zelden in beschouwing genomen door de tewerkstellingsmaatregelen;
- een evenwicht tussen werkzekerheid en flexibiliteit, via maatregelen die de unilateraal door de werkgever opgelegde flexibiliteit beperken. De evolutie inzake stabiliteit en zekerheid van de banen is negatief, getuige het groeiend aantal tijdelijke betrekkingen (uitzendarbeid, bepaalde duur...). De flexibilisering van de arbeidsomstandigheden wordt vaak voorgesteld als een antwoord op de wensen van de werknemers. Dikwijls echter gaat het om een last (nachtwerk, deeltijds werk, onregelmatige uurroegeling), om banen die worden uitgeoefend door laaggeschoolden (vooral vrouwen) en in slechtbetaalde sectoren die weinig naar waarde worden geschat.

2.1.2 De criteria van de passende dienstbetrekking

De criteria van de passende dienstbetrekking vormen een centraal concept binnen de werkloosheidsreglementering. Het dient als middel om de beschikbaarheid van de werklozen te controleren, maar ook als dam tegen onzeker werk. Deze criteria zijn sinds 1991 niet meer aangepast, ondanks de evolutie van de sociaal-economische context (toename van het aantal vrouwen op de arbeidsmarkt, stijging van het aantal éénoudergezinnen enz.). Deze criteria zouden dan ook moeten worden geactualiseerd zodat ze hun beschermende functie tegen onzeker werk ten volle kunnen uitoefenen.

Het regeerakkoord beoogt een aanpassing van de criteria: strakkere voorwaarden voor een passende dienstbetrekking met betrekking tot, onder andere, de afstand tussen de woonplaats en het werk, die van 25 op 60 km zou worden gebracht (punt 2.1.2. e.). Als dit criterium niet gepaard gaat met een criterium in verband met de duur van de verplaatsingen, zal dat de arme mensen nog zwaarder treffen. Armoede heeft immers vaak gevolgen voor de verplaatsingsmogelijkheden en belemmert de mobiliteit.

Het akkoord wil ook de huidige termijn van 6 maanden waarin een job als ongeschikt wordt geacht inkorten en moduleren op basis van de leeftijd en van de loopbaanduur. Het Steunpunt⁴ stelt vast dat, gezien het tekort aan

³ Debatopener: 10 jaar Algemeen Verslag over de Armoede, IV. Het recht op werk, p. 65-94, <http://www.armoedebestrijding.be/activiteiten10jaarAVA.htm>. Verslag 2004-2005, VIII. Het bevorderen van de kwaliteit van de arbeid en van een sociale economie, p. 63-71,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie8.pdf>.

⁴ Verslag 2008-2009, III. De criteria van de passende dienstbetrekking: een bescherming tegen precare arbeid, p. 93-126,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Arbeid_NL.pdf.

beschikbare kwaliteitsvolle banen, een periode van zes maanden vaak niet volstaat om een job te vinden die overeenstemt met zijn beroepskeuze.

2.1.3 Een evenwichtige activering van de werkzoekenden

Het regeerakkoord stelt verschillende maatregelen voor om de hertewerkstelling aan te moedigen, zoals een verstrenging van de toegangsvoorwaarden voor de wachtuitkeringen (punt 2.1.2./a.1), de beperking van de inschakelingsuitkeringen in de tijd (punt 2.1.2./a.2.) en de versterkte degressiviteit van de werkloosheidsuitkeringen (punt 2.1.2. b).

Net zoals het Federaal plan armoedebestrijding stelt het Steunpunt vast dat binnen de context van de activeringsprocedure de meest kwetsbare en laagst geschoolde mensen een groter risico lopen om gesanctioneerd te worden (actie 3.2). De nefaste effecten die de leefomstandigheden kunnen hebben op het zoeken naar werk verdienen meer in rekening te worden genomen, in plaats van onmiddellijk te spreken van 'slechte wil'.

In deze context pleit het Steunpunt voor een activering van werkzoekenden die evenwichtig balanceert tussen enerzijds hun plichten maar anderzijds ook hun rechten⁵. De controle en de begeleiding van werkzoekenden moeten veeleer de structurele verbetering van de leefomstandigheden beogen in plaats van een gedwongen activering, die op unilaterale wijze een snelle inschakeling op de arbeidsmarkt wil afdwingen.

Het Steunpunt wijst ook op het belang van uitkeringen waarvan het bedrag voldoende hoog is gedurende de werkloosheidsperiode en die niet uitdoven in de tijd. Deze garanderen niet alleen een betere bestaanszekerheid voor de arme huishoudens maar ook de mogelijkheden om te investeren in het zoeken naar een kwaliteitsvolle job die past in hun loopbaanplanning en om hun competenties op peil te houden (via vorming). Zowel de minimumbedragen en de huidige vervangingsratio's van de uitkeringen als de degressiviteit bij de categorie van samenwonenden belemmeren deze garanties. Bijgevolg kan men voorspellen dat, wanneer men uitkeringen in de tijd beperkt, dit meer armoede, een hoger beroep op een leefloon en sociale bijstand én een hogere uitstroom naar de definitieve inactiviteit als gevolg zal hebben.

Het akkoord voorziet in specifieke controlevoorzieningen voor de werkzoekenden die het verst van de arbeidsmarkt verwijderd staan (punt 2.1.2. d). Het Steunpunt herinnert eraan dat dergelijke categorisering kan leiden tot een stigmatisering van deze werkzoekenden. Bovendien leidt het onderscheid tussen zij die tot deze categorie behoren en zij die niet tot deze categorie behoren tot het risico dat sommigen die – soms net - niet voldoen aan de voorwaarden van deze categorie deze bijkomende bescherming

⁵ Verslag 2008-2009, III. De criteria van de passende dienstbetrekking: een bescherming tegen preciaire arbeid, p. 93-126, http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Arbeid_NL.pdf.

niet kunnen genieten, terwijl zij daar om armoedegerelateerde redenen wel nood aan zouden hebben.

Tot slot heeft het Steunpunt altijd al de aandacht gevestigd op het feit dat het aantal arme werkenden dreigt toe te nemen, een risico dat gelinkt is aan een activering die berust op een logica van 'iedereen aan het werk'. Het Federaal plan vestigt eveneens de aandacht op de strijd tegen de werkloosheidsval (actie 3.1). Het aantal werkenden met een risico op armoede (de arme werkenden of de 'working poor') kan niet los worden gezien van de toename van het aantal preciaire banen. In vergelijking met de andere landen van de Europese Unie tekent België ter zake redelijk goede resultaten op: in 2009 (EU-SILC-enquête 2010, inkomens 2009) bedroeg het aantal arme werkenden 4,5 % van de actieve bevolking. Maar in absolute cijfers gaat het toch om ongeveer 190.000 mensen. Bovendien wordt algemeen aangenomen dat deze indicator het aantal werkende armen onderschat. Het feit dat werk minder bescherming biedt tegen armoede dan vroeger wordt nog beter geïllustreerd door de evolutie van het aantal mensen die een risico op armoede lopen en een baan hebben. In 2009 (EU-SILC 2010, inkomens 2009) vertegenwoordigde deze groep 24,1 % van de bevolking tussen 18 en 65 jaar die een risico op armoede lopen.

2.1.4 De dienstencheques

Het regeerakkoord voorziet in de regionalisering van de dienstencheques, waarbij de aspecten die verband houden met het arbeidsrecht, zoals de arbeidsvoorwaarden in de sector, federaal blijven (deel 1, punt 3.1.3). De wetgeving met betrekking tot de dienstencheques staat verschillende afwijkingen toe op de garanties die vervat liggen in de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten. De wet van 22 december 2008 heeft het aantal afwijkingen teruggedroefd en heeft de meest kritische situaties die initieel door deze voorzieningen werden toegestaan afgeschaft. Deze verbeteringen doen evenwel niets af aan de kritiek in verband met de controle en de kwaliteit van de banen, vooral voor de meest kwetsbare werknemers. Volgens een recente studie vervullen de dienstencheques hun rol als springplank naar de reguliere economie niet.

Het Federaal plan heeft voorgesteld om deze voorziening te verbeteren met het oog op het welzijn van de meest kwetsbare werknemers (actie 3.3). Deze bekommernissen, die betrekking hebben op de arbeidsvoorwaarden, maakten ook het onderwerp uit van de studie die het Steunpunt in 2007 heeft verricht⁶. In die studie pleit het Steunpunt ervoor om het debat over de duur van de contracten en van de arbeidstijd opnieuw te openen.

2.1.5 De transitie van het onderwijs/de opleiding naar de arbeidsmarkt

⁶ Verslag 2006-2007, II.3. De dienstencheques als wijze van socioprofessionele inschakeling, p. 89-110, http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag4/rap4_Spi2_NL.pdf.

Het school- en beroepsinschakelingstraject van jongeren uit kwetsbare milieus verloopt moeilijk. Heel wat voorzieningen proberen om deze overgang tussen de school- en werkwereld te vergemakkelijken. Een van die voorzieningen is het deeltijds leren en werken, dat de jongeren de technische competenties en attitudes wil doen verwerven die noodzakelijk zijn voor het beroeps- en burgerleven. Het Steunpunt heeft deze voorzieningen geanalyseerd, omdat het wou begrijpen waarom kwetsbare jongeren daarin oververtegenwoordigd zijn en hoe deze voorzieningen kunnen voldoen aan hun verwachtingen, met name begeleiding op maat, erkenning van de opleiding door de werkgevers, recht op proberen en valorisering van hun competenties.

Het regeerakkoord pleit voor de bevordering van de voorzieningen voor deeltijds leren en werken, onder andere door de statuten te harmoniseren die vandaag de dag sterk variëren naargelang de verschillende leervormen (punt 2.1.5.). Dat is immers een bron van juridische onzekerheid, zowel voor de jongeren als voor de beroepskrachten van de sector. Het advies van de NAR en van de CRB in verband met de harmonisering van de statuten beveelt de invoering van een minimale sokkel inzake arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht aan voor de verschillende formules van deeltijds leren en werken.

Het is nu aan de verschillende regeringen en parlementen om dat advies in wetteksten om te zetten; ook de overheidssector kan zich op dit advies inspireren om tot een grotere uniformiteit te komen. Het huidige inkomensplafond inzake kinderbijslag vormt een specifiek probleem. Omdat de leervergoedingen - rekening houdend met de aanvullende premies - dit plafond soms overschrijden, kunnen gezinnen hun recht op kinderbijslag verliezen. Voor arme gezinnen echter is deze kinderbijslag onontbeerlijk om te kunnen overleven: dit plafond moet dan ook worden opgetrokken.

2.2. HERVORMING VAN DE PENSIOENEN

Het akkoord voorziet onder meer in een verhoging van de effectieve leeftijd om op vervroegd pensioen te gaan (2.2.1) en om periodes van werk in de pensioenberekening meer te laten doorwegen ten opzichte van de periodes van inactiviteit (2.2.5).

Mensen in armoede hebben meestal een beroepsloopbaan met korte of lange periodes van inactiviteit achter de rug. In die gevallen beschikken zij niet over voldoende loopbaanjaren om vervroegd op pensioen te gaan en zullen ze niet optimaal kunnen genieten van het meer meetellen van periodes van werk. Omdat zij vroegtijdig verouderen en aftakelen, is het vaak niet meer mogelijk hen toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Een job vinden op oudere leeftijd is voor hen nog moeilijker dan voor andere werknemers.

In het kader van de welvaartsenveloppe voorziet de regering de pensioenen van zelfstandigen en loontrekkenden op te trekken (2.2.9.), iets waar het

Federaal plan (doelstelling 1) en het Steunpunt⁷ ook op aansturen. De sociale partners worden daarnaast gevraagd de 1^{ste} pensioenpijler te consolideren en een veralgemening van een 2^{de} pijler of van een 1^{ste} pijler bis te overwegen, bij voorrang voor zij die geen toegang hebben tot de 2^{de} pijler. De vraag kan wel gesteld worden in hoeverre de 2^{de} pijler een aanvullend inkomen kan bezorgen aan diegenen die weinig of niet gewerkt hebben in sectoren met een 2^{de} pijler en die nu over een te laag pensioen beschikken uit de 1^{ste} pijler.

2.3. HERVORMING VAN HET GEZONDHEIDSSTELSEL

Het regeerakkoord stelt dat het niet zo mag zijn dat ziekte armoede creëert en dat armoede tot ziekte leidt (deel II, 3.3.1.a). Voor het Steunpunt zijn de socio-economische gezondheidsongelijkheden de belangrijkste bezorgdheid⁸. Uit onderzoek blijkt immers dat de levensomstandigheden van mensen in armoede de belangrijkste bepalende factor zijn voor een slechte gezondheid. Bovendien blijven de socio-economische gezondheidsongelijkheden toenemen. We vestigen in dit verband bijkomend de aandacht op de kwestie van vroegtijdige veroudering, die duidelijk naar voren kwam tijdens een samenwerking van het Steunpunt met het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad over de thematiek van (ver)ouderen en armoede. Bij de mensen die in moeilijke omstandigheden leven bestaan er grote verschillen tussen de chronologische leeftijd en de biologische leeftijd. Hun zware levensgeschiedenis heeft geleid tot een vroegtijdige achteruitgang van hun 'reservecapaciteiten' (materiële of immateriële reserves zoals gezondheid, sociale ondersteuning, familiale relaties), met verschillende negatieve gevolgen: verlies van werk, inkomen en sociale contacten, slecht zelfbeeld, gevoel van nutteloosheid... waardoor hun gezondheidstoestand nog verslechtert. Deze realiteit illustreert dat het noodzakelijk is om te investeren in een algemeen gezondheidsbeleid dat alle bepalende sociale determinanten van gezondheid integreert - huisvesting, onderwijs, arbeid...- en waarvan betaalbare en toegankelijke gezondheidszorg een onderdeel is.

Het regeerakkoord vermeldt, net zoals het Federaal plan armoedebestrijding (doelstelling 2), een reeks maatregelen om de toegang tot de gezondheidszorg voor iedereen te verbeteren, niet alleen financieel maar ook door onder andere huisartspraktijken en wijkgezondheidscentra toegankelijker te maken voor de kansarme bevolking (deel II, 2.3.4.). Ook niet-financiële knelpunten beletten mensen in armoede immers om een beroep te doen op de gezondheidszorg. Naast het ontbreken van een laagdrempelig lokaal aanbod, denken we bijvoorbeeld aan gebrekkige informatieverstrekking- en doorstroming, slechte communicatie tussen patiënt en zorgverstreker, administratieve hinderpalen... Wat de financiële drempels

⁷ Memorandum juni 2011, 5.1., p. 5,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/memorandum%202011.pdf>

⁸ Verslag 2004-2005, Oriëntatie IX, p. 73-80,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie9.pdf> ;

Verslag 2006-2007, I.9. Socio-economische ongelijkheden bestrijden, p. 41-46,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag4/rap4_Gezondheid1_NL.pdf.

betreft, voorziet de regering de toekenning van het OMNIO-statuuat te vereenvoudigen en te versnellen (deel II, 2.3.2) en het derdebetalersysteem te veralgemenen voor de meest kwetsbare patiëntengroepen (deel II, 3.3.1.a). In zijn tweejaarlijks Verslag 2008-2009⁹ benadrukt het Steunpunt de nood aan een verbetering van het OMNIO-statuuat, door onder andere de toegang tot het statuuat te vereenvoudigen en een betere kwaliteit en verspreiding van de informatie. Deze bekommernis is ook terug te vinden in het Federaal plan armoedebestrijding (doelstelling 2) en is nog steeds actueel.

2.4. KOOPKRACHT, PRIJSBEHEERSING, BESCHERMING VAN DE CONSUMENT EN FINANCIËLE REGULERING

2.4.1 Koopkracht

De regering (deel II, 2.4.) wil de koopkracht van de burgers ondersteunen, in het bijzonder van de mensen die werken, een bescheiden of gemiddeld inkomen hebben, of gepensioneerd zijn. Dit wil ze onder andere realiseren door het handhaven van het automatische indexeringsysteem van de lonen en de uitkeringen. Andere maatregelen zijn het verhogen van de belastingvrije som voor de lage en middelhoge beroepsinkomens met 200 euro, het opwaarderen van de laagste pensioenen (zie 2.2. van deze nota), de gelijkschakeling van de kinderbijslag en de minimumpensioenen tussen loontrekkenden en zelfstandigen en een onderzoek door de sociale partners voor een verhoging van het interprofessioneel brutominimumloon, ook bij wie jonger dan 21 is.

Reeds voor de economische crisis benadrukten verschillende actoren op het terrein dat vooral mensen in armoede getroffen worden door de stijgende levensduurte. Het automatisch indexeringsysteem is voor hen bijgevolg uitermate belangrijk. Bepaalde levensnoodzakelijke uitgavenposten nemen bij hen echter een veel hoger aandeel in dan bij de gemiddelde burger, terwijl het aandeel van de verschillende uitgavenposten in de huidige gezondheidsindex afgestemd is op die gemiddelde burger. Het aandeel van de huurprijs in de gezondheidsindex bedraagt bijvoorbeeld 5,7 %. Personen die tot het laagste inkomensdecil behoren, besteden hieraan maar liefst 31,1%¹⁰.

Tijdens een overleg van het Steunpunt over de kwaliteit over de arbeid werd gewezen op het te lage bedrag van de belastingvrije som. Het idee werd toen naar voren geschoven om, zowel voor alle vervangingsinkomens als de lage arbeidsinkomens dit bedrag geleidelijk op te trekken tot het niveau van de maximale werkloosheidsuitkering, of nog beter, tot dat van het wettelijk

⁹ Verslag 2008-2009, I. Uitoefening van rechten: een parcours met hindernissen, p. 11-28, http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Uitoefening_rechten_inhoud_NL.pdf.

¹⁰ FOD Economie - ADSEI (2008). Huishoudbudgetonderzoek.

minimumloon¹¹. Ook het Federaal plan stelt voor het belastingvrije minimum voor de lage en gemiddelde inkomens te verhogen (doelstelling 1).

Het Steunpunt neemt de laatste jaren deel aan een aantal initiatieven die de armoedeproblematiek bij zelfstandigen zichtbaar maakt. In het kader van de bespreking binnen VESOC van een advies over het tweejaarlijkse Verslag 2008-2009 stelde Unizo voor om aandacht te besteden aan armoede bij werkenden, zowel bij werknemers als zelfstandigen. In het verleden pleitte het reeds voor een verbetering van het sociaal statuut van zelfstandigen¹².

Een verhoging van het brutominimumloon duikt in verschillende verslagen op, net als in het Federaal plan (doelstelling 1). In ons memorandum stellen we voor het debat rond een verdere verhoging voort te zetten¹³.

2.4.2 Bescherming van de consument

Het akkoord wil de procedure voor collectieve schuldenregeling verbeteren onder andere via een betere communicatie tussen de bemiddelaar en de persoon met een te grote schuldenlast (2.4.2.). Dit voorstel is ook opgenomen in het Federaal plan (doelstelling 1, actie 1.4.).

In 2005 werden er al belangrijke wijzigingen aangebracht aan de wet op de collectieve schuldenregeling, onder andere de mogelijkheid van een totale kwijtschelding van de schulden, een voorstel dat ook het Steunpunt had geformuleerd¹⁴.

De regering wil daarnaast de consumentenbescherming optimaliseren door een verbetering van ombudsdiensten of geschillencommissies, meer controle op de toegang tot kredietkaarten en de regels tot kredietreclame...

Duidelijke informatie over consumentenrechten en snelle en doeltreffende middelen om consumentengeschillen te beslechten zijn bijzonder belangrijk voor mensen in armoede. Bij het ontbreken hiervan, dreigen zij met problemen geconfronteerd te worden, die vlug kunnen uitgroeien tot een situatie van overmatige schuldenlast. De gemakkelijke toegankelijkheid van kredietopeningen, gekoppeld aan de vaak agressieve promotie voor het gebruik ervan, werkt verleidelijk voor mensen met een bescheiden inkomen en maakt hen verder kwetsbaar¹⁵.

¹¹ Verslag 2002-2003, Het recht op arbeid en sociale bescherming: de kwaliteit van de arbeid, p. 148-149,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/tweejaarlijksverslag2/rap2_Arbeid.pdf.

¹² Verslag 2004-2005, oriëntatie VIII, resolutie 39, piste 4, p. 65-66,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie8.pdf>.

¹³ Memorandum juni 2011, 4.1., p. 4,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/memorandum%20_2011.pdf

¹⁴ Verslag 2004-2005, oriëntatie II, resolutie 8, piste 5, p. 28,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie2.pdf>. Verslag

2006-2007, 2. Een inkomen garanderen dat levensprojecten mogelijk maakt, p. 13,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag4/rap4_Inkomen1_NL.pdf.

¹⁵ Verslag 2004-2005, oriëntatie II, resolutie 8, piste 5,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie2.pdf>.

2.4.3 Energie

De regering wil een veilige, duurzame en voor iedereen toegankelijke energie waarborgen en wijst in het regeerakkoord er op dat de uitgaven die te maken hebben met levensnoodzakelijke goederen, onder meer voor energie, niet mogen beletten dat mensen een menswaardig leven leiden (regeerakkoord, punt 2.6.2. en 3.3.1.a).

Het Steunpunt werkt sinds enige tijd rond het energithema, het gaat inderdaad immers om een levensnoodzakelijk goed¹⁶. Maar de energiefacturen wegen voor mensen in armoedesituaties niet alleen zwaar op hun budget, daarnaast wonen ze ook vaak in woningen met een lage kwaliteit en een hoog energieverbruik. De liberalisering van de gas- en elektriciteitsmarkten heeft een belangrijke sociale impact, in het bijzonder voor mensen met een laag inkomen ; het Steunpunt vraagt om te voorzien in een voortdurende evaluatie van de sociale gevolgen van de liberalisering op federaal en regionaal niveau.

De prijsbeleid betreffende energie houdt niet voldoende rekening met de levensomstandigheden van mensen in armoede. Het Steunpunt heeft hier reeds gepleit voor een plafonnering van de energieprijzen en een beleid van progressieve en solidaire tarifiering (met verschillende verbruiksklassen), gecombineerd met een doorgedreven ondersteuningsprogramma voor energiebesparende investeringen bij lage inkomensgroepen. Het systeem van de sociale maximumprijzen is een vorm van solidaire tarifiering en wordt momenteel toegekend aan een aantal groepen met een bepaald statuut. Momenteel komen mensen met een laag inkomen die echter niet beschikken over een dergelijk statuut niet in aanmerking voor deze sociale maximumprijzen. De introductie van een inkomensdimensie zou ervoor zorgen dat deze huishoudens toch in aanmerking komen voor de sociale maximumprijzen. De OMNIO-regeling kan in dit perspectief een interessante basis vormen. Het is daarnaast wenselijk dat het statuut van 'residentieel beschermde klant', dat op federaal niveau wordt bepaald, wordt uitgebreid met de groepen 'beschermde afnemers', die bijkomend in de gewestelijke regelgevingen worden erkend (zie ook actie 5.2 van het Federaal plan armoedebestrijding).

Heel wat huishoudens, waaronder de meest kwetsbare, maken gebruik van andere energiebronnen dan gas en elektriciteit. Het Steunpunt vraagt om bij de uitwerking van sociale maatregelen ook deze huishoudens steeds voor ogen te houden.

In het Derde Energiepakket van de EU wordt uitgegaan van een 'actieve consument'. De socio-economisch zwakke groepen moeten hierbij echter op een extra ondersteuning kunnen rekenen. Het Steunpunt vraagt hierbij om de bepalingen uit het akkoord 'De consument in de vrijgemaakte elektriciteits-

¹⁶ Verslag 2008-2009, 4.1. Naar een effectief recht op energie, p. 131-158, http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Energie_NL.pdf.

en gasmarkt' en de 'Gedragscode voor verkoop buiten de onderneming en verkoop op afstand' te actualiseren, te versterken, en meer verplichtend te maken. Het Federaal plan armoedebestrijding (actie 5.2.) haalt ook de noodzaak van een dergelijke versterking aan. De consumenten en de hulpverleners beschikken bovendien over te weinig informatie betreffende het bestaan en de inhoud van deze beschermingsbepalingen. Wanneer er een evaluatie in functie van aandachtspunten voor de actualisering van de gedragscodes en een omzetting van de Europese richtlijnen inzake consumentenbescherming betreffende het energie-aanbod gebeurt, kan er teruggerepen worden naar het materiaal van eerdere tweejaarlijkse Verslagen van het Steunpunt met betrekking tot een effectief recht op energie.

Het Europese derde energiepakket voorziet ook in een uniek 'informatieloket' in elk land inzake energie. De Belgische federale overheid dient hier samen te werken met de gewestelijke overheden om dit informatiepunt concreet vorm te geven. Bij de uitwerking en uitvoering van de informatiediensten en -campagnes moet er bijzondere aandacht zijn voor specifieke doelgroepen, via bijvoorbeeld eenvoudig taalgebruik en gepaste informatiekanalen.

De financiële ondersteuning in functie van een betere energiestaat van de woning bereikt lage inkomensgroepen niet of nauwelijks. Het is belangrijk om minstens de bestaande maatregelen toegankelijk te maken voor mensen in armoede. In de tweejaarlijkse Verslagen van het Steunpunt, evenals in het Federaal plan armoedebestrijding (actie 5.2.) wordt gewezen op de formule van het 'derde-investeerders'-mechanisme, waarbij – via bijvoorbeeld het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost – energiebesparingen kunnen worden ondersteund. De toegankelijkheid van de maatregelen kan verhoogd worden door een combinatie van een voorfinancieringssysteem, onmiddellijke verrekening van de belastingsaftrek (die de komende jaren enkel nog zal bestaan voor dakisolatie) of het belastingskrediet, en afbetaling van het resterende bedrag via een haalbaar afbetalingsplan dat rekening houdt met de reële besparingen en het beschikbaar inkomen. Daarnaast vraagt het Steunpunt om ook specifieke ondersteuningsmaatregelen voor huurders uit te werken.

2.5. JUSTITIEHERVORMING

Het regeerakkoord wijdt een punt aan de hervorming van justitie. Vertrekkende van de vaststelling dat de burger geconfronteerd wordt met een gerechtelijk apparaat dat hij niet begrijpt en dat hem ontoegankelijk lijkt, ambieert het akkoord alle burgers te verzoenen met justitie. Het voorziet met name in een gegarandeerde toegang tot justitie en in een hervorming van het aanbod inzake juridische bijstand.

Het Steunpunt heeft verschillende reflectiegroepen georganiseerd over justitie en heeft aanbevelingen geformuleerd om van justitie een hefboom te

maken voor de daadwerkelijke gelijkheid in rechte van iedereen¹⁷. Het Federaal plan armoedebestrijding wijdt een punt aan de verzoening van justitie en arme personen (actie 6.1).

- Een van de aanbevelingen van het Steunpunt is de invoering van één enkele procedure voor het verkrijgen van juridische tweedelijnsbijstand en rechtsbijstand (overgenomen in het Federaal plan armoedebestrijding: voorstel 52). De regering heeft zich er toe geëngageerd om de mogelijkheid daarvan tijdens deze regeerperiode te onderzoeken. Sinds 1998 immers zijn de toekenningsvoorwaarden voor deze twee types van bijstand geharmoniseerd, maar de toekenningsprocedures zijn nog steeds verschillend. Herinneren we eraan dat de Raad van State al op "eengemaakte" wijze werkt: het volstaat om aan te tonen dat een advocaat is aangesteld om rechtsbijstand te krijgen.

- Een andere piste uit het regeerakkoord om het gerechtelijk apparaat financieel toegankelijker te maken, is de burgers aan te moedigen om een verzekeringsovereenkomst rechtsbijstand aan te gaan. Maar zal deze aanmoediging de mensen bereiken wier inkomen nauwelijks hoger is dan dat van mensen die recht hebben op juridische bijstand? Dat is de vraag die de organisaties die hebben deelgenomen aan de reflecties van het Steunpunt zich stellen. Er zou een evaluatie moeten gebeuren van de mensen die – op basis van hun inkomen - al dan niet een verzekeringsovereenkomst rechtsbijstand onderschrijven.

- Verschillende partners van het Steunpunt hebben hun grote ongerustheid uitgedrukt over de impact van de wet betreffende de verhaalbaarheid van erelonen en kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat¹⁸ op de toegang tot justitie voor mensen die slechts over weinig inkomsten beschikken. Deze wet komt ook aan bod in het Federaal plan armoedebestrijding (actie 6.1). De advocaten stellen vast dat mensen die over weinig inkomsten beschikken er vaak eenvoudigweg voor kiezen om hun rechten niet voor justitie te laten gelden omdat ze zich niet kunnen veroorloven een financieel risico te nemen in procedures waarvan de uitkomst op voorhand onbekend is. Dat geldt des te meer nu de goedkeuring van het principe van de verhaalbaarheid gepaard is gegaan met een sterke stijging van de vergoedingen. Ook al waren ze zelf geen vragende partij voor

¹⁷ Zie de tweejaarlijkse Verslagen van het Steunpunt, in het bijzonder Verslag 2004-2005, XI. Justitie als hefboom voor een daadwerkelijke rechtsgelijkheid voor iedereen, p. 89-94, <http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie11.pdf>, Verslag 2006-2007, I.11. Justitie als een hefboom voor een daadwerkelijke rechtsgelijkheid voor iedereen, p. 55-58, http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag4/rap4_Justitie1_NL.pdf en Verslag 2008-2009, 1.3. Verhaalbaarheid van de erelonen van de advocaat: naar een betere toegang tot justitie, p. 45-58,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Uitoefening_rechten_Verhaalbaarheid_NL.pdf; zie ook Debatopener. 10 jaar Algemeen Verslag over de Armoede, 2005, <http://www.armoedebestrijding.be/activiteiten10jaarAVA.htm>.

¹⁸ Zie de tweejaarlijkse Verslagen van het Steunpunt van 2004-2005, 2006-2007 en in het bijzonder 2008-2009, p. 45 tot 58,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Uitoefening_rechten_Verhaalbaarheid_NL.pdf.

deze wetwijziging die er is gekomen op vraag van de ordes van advocaten en van de Hoge Raad voor Justitie, erkennen de partners van het Steunpunt dat die strookt met een zekere logica en tegemoetkomt aan de belangen van een groot aantal mensen. De voorstellen van het Steunpunt willen dan ook de meest kwetsbare justitiabelen beter beschermen voor wie de verhaalbaarheid de facto een bijkomend obstakel vormt voor de toegang tot justitie. Het gaat daarbij onder andere om volgende voorstellen:

- de impact van de wet evalueren met de mensen met lage inkomens: zij werden niet geraadpleegd tijdens de uitwerking van de wet, enkel de advocaten werden gehoord, terwijl de wetgever zich wel bewust was van de risico's voor mensen die in armoede en in bestaansonzekerheid leven;
 - in de wet de mogelijkheid inschrijven (wijziging van artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek) die de rechter heeft om het bedrag van de rechtplegingsvergoeding ten laste van de justitiabele die juridische tweedelijnsbijstand geniet te verlagen tot onder het minimum dat is vastgesteld bij koninklijk besluit, en zelfs vast te stellen op een symbolisch bedrag, conform de interpretatie van het Grondwettelijk Hof van alinea 4 van artikel 1022 van het Gerechtelijk Wetboek;
 - de deelnemers aan het overleg dat is georganiseerd door het Steunpunt formuleren daarnaast ook een aanbeveling waardoor de wijziging van artikel 1022 die hierboven is aangehaald overbodig wordt: de begunstigen van juridische tweedelijnsbijstand uitsluiten van het toepassingsgebied van de wet met betrekking tot de verhaalbaarheid. Ondanks de mogelijkheid om de rechtplegingsvergoeding vast te stellen op een symbolisch bedrag wanneer de partij die deze moet betalen juridische bijstand geniet, blijft deze aanbeveling prioritair omdat het risico een rechtplegingsvergoeding te moeten betalen waarvan men op voorhand niet weet of die al dan niet zal worden verlaagd de ongelijke toegang tot justitie alleen maar doet toenemen. De voorspelbaarheid van het bedrag van de vergoeding speelt een belangrijke rol op het vlak van de toegang tot justitie; dat geldt des te meer voor mensen in armoede.
- Het Federaal plan armoedebestrijding bevat nog twee andere voorstellen uit het Verslag 2005¹⁹ van het Steunpunt: de democratisering van de gerechtelijke taal en de pariteit binnen de Commissies voor Juridische Bijstand. Die aanbevelingen zijn nog steeds actueel.

Het Steunpunt heeft een nieuw project opgestart, dat met veel enthousiasme is goedgekeurd door de Begeleidingscommissie van 8 december 2011, met name om via zijn site (www.armoedebestrijding.be) de relevante jurisprudentie inzake de effectiviteit van de grondrechten (huisvesting, sociale bijstand, inkomen, toegang tot gas, elektriciteit en water...) ter beschikking te stellen. Dit project belangt veel verschillende actoren aan: verenigingen en

¹⁹ Verslag 2004-2005, XI. Justitie als hefboom voor een daadwerkelijke rechtsgelijkheid voor iedereen, p. 89-94, <http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie11.pdf>

diensten die arme mensen begeleiden, beroepskrachten van de gerechtelijke en academische wereld, OCMW's, ziekenfondsen... en het Steunpunt zelf wiens wettelijke opdracht erin bestaat de daadwerkelijke toepassing van de rechten onderaan de sociale ladder te evalueren.

De voorbije jaren heeft het Steunpunt regelmatig gewezen op de problematiek van uithuiszettingen en het gebrek aan goede kwantitatieve gegevens. Ook het Federaal plan armoedebestrijding heeft deze noodzaak aangehaald (actie 4.3.). De regering bestempelt de informatisering van justitie als een prioriteit (punt 2.8.1.). Het Steunpunt pleit ervoor ook het aspect van uithuiszettingen in deze informatisering mee te nemen.

3. ANDERE BELEIDSDOMEINEN

3.1. GEZINSBELEID

Het akkoord geeft aan dat de regering erop zal toezien dat de naleving van de rechten van de mensen en van het gezin zal worden versterkt en dat er verschillende sociale beschermingsmaatregelen zullen worden genomen ten voordele van de gezinnen.

Het gezin speelt een cruciale rol in de strijd tegen armoede: het is zowel de plaats waar de ongelijkheid wordt doorgegeven als de plaats waar tegen armoede wordt gevochten. De bescherming van het gezin en van het welzijn van het kind is net als de ondersteuning van de ouders in de uitoefening van hun verantwoordelijkheden een thema dat herhaaldelijk aan bod is gekomen binnen de werkzaamheden van het Steunpunt²⁰.

Het recht op de bescherming van het gezinsleven omvat twee aspecten: enerzijds moet de overheid gepaste maatregelen nemen om een waardig gezinsleven mogelijk te maken, anderzijds moet diezelfde overheid er zich van weerhouden om zich met de gezinnen te bemoeien. Dit tweede aspect van het recht op de bescherming van het gezinsleven ligt in het bijzonder gevoelig voor arme gezinnen. Zij evolueren immers vaak in een sfeer van plaatsvervangende rechten die per definitie een controle van de toegangsvoorwaarden impliceren, zoals bijvoorbeeld de controle door de OCMW's voor de toekenning van het leefloon of sociale bijstand, door de RKW voor de kinderbijslag enz. Ook de sociale werkers zijn sterk bij dit aspect betrokken. Zij zeggen dikwijls maar moeilijk het evenwicht te vinden tussen hun hulpideaal enerzijds en de noodzaak tot controle anderzijds.

²⁰ Zie met name: Debatopener. 10 jaar Algemeen Verslag over de Armoede, 2005, <http://www.armoedebestrijding.be/activiteiten10jaarAVA.htm>; Verslag 2004-2005, oriëntatie II, resolutie 7, p. 25 en 26, <http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie2.pdf>; en oriëntatie V, p. 43 tot 47, <http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie5.pdf>.

3.2. OPENBARE DIENSTEN

Het regeerakkoord stipuleert dat de openbare diensten essentieel zijn om het dagelijks leven van de burgers en van de bedrijven te vergemakkelijken, en wenst de kwaliteit en de doeltreffendheid ervan te verbeteren (punt 3.2.1). Het Federaal plan armoedebestrijding legt de klemtoon op de toegankelijkheid van de openbare diensten, en kijkt daarbij vooral naar justitie en mobiliteit (doelstelling 6).

Meer dan 10 jaar geleden schaalden de wetgevers, door in het samenwerkingsakkoord de klemtoon te leggen op de belangrijke rol die de openbare diensten spelen in de strijd tegen armoede, zich volkomen achter de bekommernissen waarover de verenigingen en de OCMW's melding hadden gemaakt in het Algemeen Verslag over de Armoede²¹. Ook al zijn de openbare diensten er voor iedereen, in het leven van de meest kwetsbare bevolkingsgroepen spelen ze een onontbeerlijke rol. Ze dragen bij tot de strijd tegen uitsluiting en tot het terugschroeven van de ongelijkheid dankzij een onrechtstreekse herverdeling van rijkdom, ze garanderen een universele toegang tot goederen die tot de basisbehoeften behoren en ze laten het algemeen belang primeren over het particulier belang. Het Steunpunt²² stelt vast dat strategische sectoren zoals energie en transport in grote mate geliberaliseerd worden, wat de situatie van toch al uiterst kwetsbare burgers nog moeilijker maakt. De privatisering van bepaalde levensnoodzakelijke sectoren (bijvoorbeeld energie) noopt tot nieuwe reguleringsinstrumenten.

Het Steunpunt en het Federaal plan (punt 6.2) hebben eveneens de klemtoon gelegd op de mobiliteitsproblematiek waarmee arme mensen kampen. Hun huisvestingsmoeilijkheden hebben vaak tot gevolg dat de arme mensen in wijken wonen waar minder voorzieningen voor openbaar vervoer aanwezig zijn. Naast financiële oorzaken wordt hun mobiliteit ook beperkt door bijvoorbeeld een slechtere toegang tot informatie. Twee aanbevelingen die het Steunpunt heeft voorgesteld in 2007²³ en die het Federaal plan in herinnering brengt, is ten eerste de begunstigden van het OMNIO-statuuat informeren over de voordelen waarop ze aanspraak kunnen maken bij de NMBS en ten tweede de toegang tot dit statuut vereenvoudigen.

²¹ Samenwerkingsakkoord betreffende de bestendiging van het armoedebeleid, BS van 16 december 1998 en van 10 juli 1999,

<http://www.armoedebestrijding.be/samenwerkingsakkoord.htm>

²² Armoede, waardigheid, mensenrechten, 10 jaar samenwerkingsakkoord, 02.2 Openbare dienstverlening, reflecties vanuit de werking van het Steunpunt, p. 144-146, <http://www.armoedebestrijding.be/rapport10jaarsamenwerking.htm>.

²³ Verslag 2008-2009, 1.1. Een betere toegang tot de gezondheidszorg met het OMNIO-statuuat?, p. 11-28,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Uitoefening_rechten_OMNIO_NL.pdf

Wat de toegang tot justitie betreft, hebben het Steunpunt²⁴ en het Federaal plan (actie 6.1.) zich vooral gericht op het risico op nog grotere moeilijkheden voor mensen in armoede, die voortvloeien uit de wet betreffende de verhaalbaarheid van erelonen en kosten verbonden aan de bijstand van een advocaat, en hebben deze voorstellen geformuleerd om de moeilijkheden te vermijden (zie punt 2.5. van de nota).

3.3. MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE, STRIJD TEGEN SOCIALE UITSLUITING EN GELIJKE KANSEN

3.3.1 Federaal plan armoedebestrijding actualiseren

Sommige elementen van het Federaal plan armoedebestrijding komen niet als zodanig aan bod in het regeerakkoord maar zijn wel bestudeerd door het Steunpunt. Dit punt 3.3.1. is daaraan gewijd. De punten van het Federaal plan die specifiek aangehaald worden in het regeerakkoord zijn hier niet hernomen maar komen aan bod onder de bijhorende titels.

3.3.1.1 Huurwaarborg

Voorstel 40 van het Federaal plan armoedebestrijding roept op tot een evaluatie van het systeem van de huurwaarborg dat in 2007 werd ingevoerd en tot doel heeft om de toegang van arme mensen tot de private huurmarkt te vergemakkelijken. Deze evaluatie werd door de vorige minister van Justitie opgestart in een interkabinettenwerkgroep, maar is niet kunnen worden afgerond als gevolg van de val van de regering.

Hoewel de regionalisering van deze materie in het regeerakkoord staat vermeld, lijkt het ons interessant om het standpunt in herinnering te brengen van de mensen die in armoede leven en die grote moeilijkheden ervaren bij het vinden van een waardige woning.

Sinds de tenuitvoerlegging van deze wet heeft het Steunpunt immers diepgaand werk over dit onderwerp verricht. In eerste instantie via overleg dat is uitgemond in een hoofdstuk van het Verslag 2008-2009²⁵, maar daarnaast ook door deel te nemen aan de werkzaamheden van een groep van organisaties die alle actief zijn op het vlak van de verdediging van het recht op huisvesting voor iedereen, de werkgroep 'huurwaarborg'.

Dit zijn de belangrijkste vaststellingen:

- de bankwaarborg wordt zo goed als niet toegepast;

²⁴ Verslag 2008-2009, 1.3. Verhaalbaarheid van de erelonen van de advocaat: naar een betere toegang tot justitie?, p. 45 tot 57, http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Uitoefening_rechten_Verhaalbaarheid_NL.pdf.

²⁵ Verslag 2008-2009, 1.2. Huurwaarborg: hoe werkelijk de toegang tot de huisvestingsmarkt verlagen ?, p. 29-44, http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag5/rap5_Uitoefening_rechten_Huurwaarborg_NL.pdf.

- het neutraal formulier waarin de wet voorziet wordt bijna niet gebruikt;
- in een groot aantal gevallen wordt een andere vorm van waarborg gehanteerd, die door de verhuurder wordt opgelegd:
 - o contant, 'in de hand', ook al is dat bij wet verboden;
 - o via een levensverzekering (Korfina-rekening);
 - o door een schriftelijke waarborg van het OCMW, waardoor de verhuurder evenwel weet dat de kandidaat-huurder begunstigde van het OCMW is, terwijl de wet net herzien is om via het neutraal formulier onder andere dit te vermijden...

De belangrijkste aanbeveling die ter zake is geformuleerd, bestaat erin een centraal fonds voor de huurwaarborg op te richten om de huurders te helpen de huurwaarborg samen te stellen en hen te garanderen dat er geen stigmatisering of zelfs discriminatie kan plaatsvinden op basis van de huurwaarborg, omdat het fonds voor iedereen toegankelijk is. Het Steunpunt heeft deze aanbeveling geformuleerd in een federale context, maar de voorgestelde voorziening behoudt zijn waarde eveneens in een geregionaliseerd kader. Het zou interessant zijn om via een haalbaarheidsstudie te analyseren in welke mate dergelijk fonds voor de huurwaarborg een antwoord kan bieden op de huidige problemen.

3.3.1.2 De armoedecijfers in België

Op het vlak van kwantitatieve data blijft de verdere ontwikkeling van databanken belangrijk. De EU-SILC-enquête is één van de belangrijkste bronnen bij de becijfering van de armoede-indicatoren, ook in het licht van de Europese vergelijking. Bij dergelijke enquêtes moeten de verschillende groepen in armoede bevestigd kunnen worden. In het kader van het Federaal plan armoedebestrijding (uitvoering van voorstel 2) – op vraag van het Steunpunt en met financiering van federaal Wetenschapsbeleid - ging in 2010 in België een aangepaste SILC- bevraging door bij dak- en thuislozen en personen in onwettig verblijf. Enerzijds is het belangrijk dit initiatief in België te kunnen herhalen. Dat veronderstelt dat er met de Algemene Dienst Statistische en Economische Informatie (FOD Economie) bekeken wordt hoe deze groepen kunnen geïntegreerd worden in de systematische informatieverzameling. Anderzijds bestaat veel interesse in Europa aangaande dit initiatief, de informatie dient in Europees verband verder verspreid te worden.

3.3.1.3. Opvolging van de Permanente Armoedebarmometer

Het Federaal plan voorziet dat het Steunpunt Armoedebestrijding samen met de POD Maatschappelijke integratie de opvolging van de barometer verzekert (punt 2.1. van het plan).

Het Steunpunt herinnert in dit kader aan het belang van kwalitatief en longitudinaal onderzoek. Kwalitatief onderzoek rond armoede is even belangrijk als kwantitatief onderzoek. Het laat toe om onderwerpen diepgaander te begrijpen en te verklaren. En, wat bijzonder relevant is in het

kader van een participatief armoedebeleid, er kan veel ruimte worden gelaten voor het inbrengen van de ervaringen en meningen van de betrokken personen. Ook het longitudinaal aspect dient zowel in kwalitatief en kwantitatief onderzoek nog meer aandacht te krijgen, willen we meer zicht krijgen op de knelpunten en hefboomen in de levenstrajecten van mensen die met armoede en bestaansonzekerheid worden geconfronteerd. Longitudinaal onderzoek helpt om te antwoorden op de essentiële vraag om te weten wanneer en op welke manier mensen echte toekomstperspectieven²⁶ bekomen. De Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid is hierbij een belangrijke bron voor dergelijk onderzoek.

Het regeerakkoord vermeldt de doelstellingen in het kader van de EU2020-strategie en het Nationaal Hervormingsplan. Het Steunpunt is een structurele partner in de werkgroep indicatoren van de FOD Sociale Zekerheid en werkt mee aan de ontwikkeling van de indicatorenset rond armoede en sociale uitsluiting, en de interpretatie van het indicatorenmateriaal (onder andere in het kader van de Interfederale Armoedebaarometer). De komende jaren zullen dus vooral de indicatoren in het kader van de Europa2020-doelstellingen in de kijker staan. Het Steunpunt wil verder meewerken aan de interpretatie van deze indicatoren maar wil tegelijk blijven aandacht vragen voor de indicatoren betreffende de andere levensdomeinen (huisvesting, gezondheid, energie...).

3.3.1.4. Een echt beleid van armoedebestrijding dient deel uit te maken van een globaal beleid rond duurzame ontwikkeling

In de voorbije Verslagen pleit het Steunpunt voor een systematische evaluatie van beleidsinitiatieven. Dit kan zowel voor de maatregel wordt ingevoerd (ex ante) als na een bepaalde uitvoeringsperiode (ex post). Voorstel 3 van het Federaal plan armoedebestrijding voorziet meer visibiliteit voor het aspect armoede in de zogenaamde DOEB-test (Duurzame Ontwikkelingseffectenbeoordeling) die de evolutie met betrekking tot duurzame ontwikkeling voor elke overheidsbeslissing veronderstelt te meten. Daarnaast bieden de overleginitiatieven van het Steunpunt heel wat mogelijkheden voor een evaluatie van een bestaande beleidsmaatregel.

3.3.1.5. De mobilisering van iedereen

Punt 2.3. van het Federaal plan benadrukt het feit dat de strijd tegen armoede het geheel van het land aanbelangt en wijst op de essentiële rol van het Steunpunt Armoedebestrijding, "een noodzakelijk instrument dat moet worden veilig gesteld en ondersteund, omdat het erop gericht is de coherentie van het beleid dat door de talrijke bevoegde overheden wordt gevoerd, te versterken". Het Steunpunt zelf vraagt in zijn memorandum van juni 2011 aan de federale regering om, in overleg met de gewesten en de

²⁶ Verslag 2004-2005, oriëntatie I, p. 15-21, <http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie1.pdf>.

gemeenschappen, de nodige initiatieven te nemen om het Steunpunt toe te laten zijn rol voluit te spelen. Onder deze initiatieven hoort de benoeming van de niet-benoemde leden van het Beheerscomité. Het memorandum onderstreept ook de noodzaak om in de toekomstige nationale instelling voor de mensenrechten het armoedethema te integreren. Gezien de omschrijving van zijn wettelijke opdrachten in termen van mensenrechten zou het Steunpunt in belangrijke mate kunnen bijdragen aan een nationale instelling voor de mensenrechten, zoals voorzien in de Principes van Parijs aangenomen door de Verenigde Naties, maar nog niet opgericht in België.

3.3.2 Partnership en overleg

De regering zal het partnership met de partners van de strijd tegen armoede versterken, met name voor wat betreft hun overlegopdracht met mensen die in armoede leven.

Herinneren we eraan dat België het partnership met de actoren van de strijd tegen armoede verankerd heeft in een samenwerkingsakkoord tussen de federale staat, de Gewesten en de Gemeenschappen, dat is goedgekeurd door alle parlementen. Ze heeft het Steunpunt tot bestrijding van armoede de opdracht gegeven om dit partnership in de praktijk te brengen, door het Steunpunt te vragen erop toe te zien dat alle voorwaarden vervuld zijn opdat de betrokken actoren, met inbegrip van de mensen in armoede zelf en hun verenigingen, op gelijke voet kunnen deelnemen aan het georganiseerd overleg (artikel 5 van het samenwerkingsakkoord). Het partnership wordt eveneens weerspiegeld in de samenstelling van de Begeleidingscommissie van het Steunpunt (artikel 8 van het samenwerkingsakkoord). Het Federaal plan herinnert ook aan het belang van de dialoogmethode zoals versterkt door de oprichting van het Steunpunt Armoedebestrijding (punt 2.2.).

3.3.3 Kinderarmoede

Het regeerakkoord stelt dat de regering in overleg met de deelstaten een realistisch plan wil opzetten om kinderarmoede uit te roeien (deel II, 3.3.1. a). Het bestrijden van kinderarmoede staat hoog op de politieke agenda. Op Europees niveau kondigt de Europese Commissie voor 2012 een Aanbeveling inzake kinderarmoede en kindewelzijn aan. De Conferentie 'Who cares?', georganiseerd onder het Belgisch EU-voorzitterschap ligt hier mede aan de basis. In het nationaal hervormingsprogramma 2011 is kinderarmoede opgenomen als één van de drie subdoelstellingen van de Europa 2020-strategie om 20 miljoen mensen uit de armoede te halen tegen 2020. In België wordt de focus gelegd op jonge kinderen van 0 tot 3 jaar, om te vermijden dat deze reeds op jonge leeftijd een risico lopen op sociale uitsluiting en om de vicieuze cirkel van de generatie-armoede bij de wortel aan te pakken.

Het Steunpunt draagt bij aan deze prioriteit via zijn participatie aan verschillende werkgroepen en fora (permanente werkgroep armoede van de Interministeriële Conferentie Integratie in de samenleving, werkgroep

indicatoren voorgezeten door de FOD Sociale zekerheid, Belgisch platform tegen armoede en sociale uitsluiting EU 2020 voorgezeten door de POD Maatschappelijke integratie, werkgroep betreffende kinderarmoede in het kader van de werkzaamheden van het SPC...) en door bijvoorbeeld recent lokale projecten en praktijken ter bestrijding van kinderarmoede in België in kaart te brengen. Op basis van zijn thematische werkzaamheden, leunt het Steunpunt aan bij de overtuiging dat de strijd tegen kinderarmoede niet los te koppelen is van de strijd tegen armoede in het algemeen. Om te vermijden dat kinderen opgroeien in gezinnen in armoede is het nodig werk te maken van het recht op wonen, werk, inkomen... van de ouders en van het behoud van een sterke sociale zekerheid omdat deze een essentieel element vormt voor de sociale samenhang en voor het voorkomen van bestaansonzekerheid, armoede en sociale ongelijkheid (inleiding van het Samenwerkingsakkoord betreffende de bestending van het armoedebeleid).

In zijn laatste twejaarlijkse Verslag²⁷ schuift het Steunpunt ook een maatregel naar voren die jongeren, die een instelling bijzondere jeugdzorg verlaten, kan behoeden voor sociale uitsluiting tijdens deze kwetsbare transitieperiode. De praktijk leert ons dat het aangewezen is dat deze jongeren reeds enkele weken voor hun 18^{de} verjaardag een aanvraag voor een leefloon bij het OCMW kunnen indienen. Dit om te vermijden dat ze bij het verlaten van de voorziening zonder inkomen vallen gedurende de – bijzonder delicate - periode tijdens dewelke hun aanvraag wordt behandeld.

3.3.4 Een samenwerkingsakkoord in verband met de thuislozen

Het regeerakkoord kondigt een samenwerkingsakkoord met de Gemeenschappen en de Gewesten aan inzake dak- en thuislozen "*teneinde de taken en de verantwoordelijkheden van elk bevoegdheidsniveau af te lijnen*" (punt 3.3.1 a).

Dergelijk initiatief zou de aanpak van de problemen die thuislozen ondervinden consistenter moeten maken. Het Steunpunt pleit voor een geïntegreerde aanpak, zoals beschreven in het tweede deel van zijn Verslag 2008-2009, dat gewijd is aan de problematiek van dak- en thuisloosheid²⁸. In het Federaal plan armoedebestrijding heeft de staatssecretaris voor Armoedebestrijding het Steunpunt tot bestrijding van armoede verzocht "*een overleg te organiseren en aanbevelingen over daklozen te formuleren in zijn Tweejaarlijks verslag 2009*". Conform de opdracht van het Steunpunt werd dit verslag opgesteld op basis van een intense dialoog met alle actoren van het

²⁷ Verslag 2010-2011, IV. Een voorziening voor bijzondere jeugdzorg verlaten: op zoek naar een plek in de samenleving, p. 68-96,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag6/IV_jeugdzorg.pdf.

²⁸ Verslag 2008-2009, Deel 2, Naar een coherente aanpak in de strijd tegen dakloosheid en armoede,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag%20dakloosheid/Dakloos-08-09-NL-Web.pdf>.

land die met deze problematiek in aanraking komen: verenigingen voor dak- en thuislozen en organisaties die dag in dag uit in contact staan met deze mensen (opvangtehuizen, straathoekwerkers, federatie van maatschappelijk werkers van de OCMW's, CAW's, sociale contactpunten...).

Dat leidde tot een benadering die bewust ruim is gehouden omdat dak- en thuisloosheid een extreme vorm van armoede is die betrekking heeft op alle domeinen van het leven (gezondheid, werk, huisvesting...). Deze aanpak, die gebaseerd is op de toegang van de betrokken mensen tot hun rechten, vindt zijn beslag in 70 politieke aanbevelingen over diverse federale, gewestelijke en gemeenschapsbevoegdheden, die gaan van het belang van investeringen in een betere kennis van het fenomeen 'dak- en thuisloosheid' tot de noodzaak te voorzien in gratis openbare waterbevoorradingspunten en openbaar sanitair²⁹.

Sinds de publicatie van dit Verslag heeft de Interministeriële Conferentie Integratie in de Maatschappij een werkgroep opgericht over dak- en thuislozen, die met name moet nadenken over de uitwerking van een nationaal plan voor de strijd tegen dak- en thuisloosheid. Het Verslag is een van de inspiratiebronnen van deze werkgroep, waar het Steunpunt trouwens deel van uitmaakt.

Wie geen onderkomen of huisvesting heeft, heeft evenmin een domicilie. De wet voorziet in de mogelijkheid dat thuislozen zich inschrijven op een referentieadres. Hoewel deze wet al meer dan 15 jaar van kracht is, blijft de toepassing ervan op het terrein problematisch, zoals het Federaal plan armoedebestrijding al signaleerde (voorstel 45). Het Steunpunt heeft samen met het kabinet van de staatssecretaris voor Armoedebestrijding (op het einde van de vorige legislatuur) nagedacht over hoe de tenuitvoerlegging van deze wet kan worden verbeterd, met name op basis van het hoofdstuk dat daaraan gewijd is in het verslag over dak- en thuisloosheid³⁰.

Zelfs wanneer ze niet dak- en thuisloos zijn, ondervinden sommige mensen grote moeilijkheden om zich te domiciliëren in de gemeente waar ze daadwerkelijk verblijven, omdat hun huisvesting niet binnen de klassieke visie op huisvesting valt (permanent wonen in toeristische terreinen, ...). De inschrijving in het bevolkings- of vreemdelingenregister is een voorwaarde waaraan verschillende rechten onderworpen zijn, met name het recht op bepaalde sociale uitkeringen ; in gerechtelijk recht speelt domiciliëring een belangrijke rol (betekening, ...). De gemeenten zijn wettelijk verplicht de mensen die hun werkelijke hoofdverblijfplaats op hun grondgebied hebben in te schrijven in het bevolkingsregister, ongeacht de kwaliteit van de woongelegenheden. Nochtans melden de actoren van het terrein die hebben deelgenomen aan de dialoog die het Steunpunt heeft georganiseerd (rond dak- en thuisloosheid in 2008-2009 maar ook meer recent rond alternatieve

²⁹ Verslag 2008-2009, Deel 2, Aanbevelingen, p. 59 tot 69,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag%20dakloosheid/Dakloos-08-09-NL-Web.pdf>.

³⁰ Verslag 2008-2009, Deel 2, 4.7. Referentieadres en domiciliëring, p. 49 tot 52,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag%20dakloosheid/Dakloos-08-09-NL-Web.pdf>.

vormen van wonen, één van de hoofdstukken van het Verslag 2010-2011³¹) dat de gemeenten in sommige gevallen weigeren deze domiciliëring toe te kennen, onder andere onder het voorwendsel dat de woning van een slechte kwaliteit is. Het is belangrijk te onthouden dat het in de overgrote meerderheid van de gevallen arme mensen zijn die woningen van een slechtere kwaliteit betrekken. Het weigeren te domiciliëren leidt tot een nieuwe vorm van uitsluiting en tot een verslechtering van hun leefomstandigheden. De vraag is dus hoe deze wet betreffende het bevolkingsregister beter kan worden toegepast en hoe de niet-gegronde weigeringen van domiciliëring kunnen worden vermeden.

3.3.5 Overmatige schuldenlast

Het regeerakkoord herneemt in 3.3.1.a. de passage over de collectieve schuldenregeling uit het stuk over de koopkracht. Er wordt aan toegevoegd dat men in de collectieve schuldenregeling rekening zal houden met de specifieke gezinssituatie en het mogelijk zal maken binnen een redelijke termijn een einde te maken aan het schuldenprobleem. Daarnaast voorziet men een evaluatie en verbetering van de minnelijke schuldinvordering ten gunste van de belangen van de consumenten, en een verduidelijking van het kader voor het optreden van deurwaarders, incassobureaus en advocaten.

De herkadering van de activiteiten van de gerechtsdeurwaarders is een maatregel die ook in een tweejaarlijks Verslag is opgenomen. Onderdeel hiervan is het voorstel om de gerechtsdeurwaarders ook onder het toepassingsgebied van de wet op de minnelijke invordering van schulden te brengen zodat 'frustratoire handelingen (kwetsende, nutteloze en ongerechtvaardigde handelingen) worden tegengegaan³². Het Federaal plan heeft het over een onderzoek van de inningspraktijken van sommige gerechtsdeurwaarders (doelstelling 1, actie 1.4.).

Het Federale plan (doelstelling 1, actie 1.4.) verwijst ook naar drie types schulden die in het kader van het 'indicatorenproject' van het Steunpunt naar voren kwamen. Het gaat om schoolkosten, kosten voor gezondheidszorg (in het bijzonder ziekenhuiskosten) en achterstallige betalingen van gas- en elektriciteitsrekeningen. De gezinnen in armoede die deelnamen aan dit project stelden vast dat deze drie types kosten geregeld terugkeren. Dit wijst erop dat tal van mensen 'overlevingsschulden' dienen aan te gaan om in hun basisbehoeften te kunnen voorzien. Deze vaststelling doorprijkt het idee dat overmatige schuldenlast altijd kan worden vermeden door mensen (opnieuw) hun budget beter te laten beheren. Strijden tegen overmatige schuldenlast impliceert ook strijden tegen de ontoereikendheid van sommige inkomens.

³¹ Verslag 2010-2011, III. Alternatieve woonvormen: meer dan een huis, een thuis, p. 38-64,

http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag6/III_alternatievewoonvormen.pdf.

³² Verslag 2004-2005, oriëntatie II, resolutie 8, piste 4,

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie2.pdf>.

3.3.6 Sociale zekerheidsuitkeringen en bijstandsuitkeringen optrekken

Er wordt voorzien in een verhoging van de laagste sociale zekerheidsuitkeringen en bijstandsuitkeringen naargelang de beschikbare financiële middelen en rekening houdend met de marges van de welvaartsenveloppe. Voor 2013 en 2014 wordt die enveloppe met 40% verminderd, met uitzondering van de welvaartsuitkeringen (deel II, 1.2.1.).

Een verhoging van deze bedragen is een voorstel dat regelmatig door talrijke partners van het Steunpunt wordt geformuleerd. Behoorlijke inkomens zijn namelijk een noodzakelijk middel om een toekomst uit te bouwen, om eigen projecten op te zetten en om zich te ontplooien m.a.w. om een autonoom leven te kunnen leiden. Het laat de mensen toe om niet afhankelijk te zijn van aanvullende, selectieve financiële hulp, waarvan de toekenningsprocedures vaak ingewikkeld zijn. Hogere uitkeringen zullen in die zin onrechtstreeks terugverdieneffecten opleveren voor de overheid³³. De afgelopen jaren werden de bedragen van sommige sociale uitkeringen verhoogd. De meeste minima in de sociale bijstand en sociale zekerheid blijven echter onder de armoederisicogrenzen (EU-SILC), een reden waarom organisaties op het terrein ijveren voor evenwel een verdere inhaalbeweging.

De wet betreffende het Generatiepact heeft er toe geleid dat aan de vraag tot het welvaartsvast maken van de verschillende sociale uitkeringen is tegemoetgekomen. Verschillende actoren wijzen er op dat een volledige structurele koppeling met de welvaartsevolutie niet gegarandeerd is: de verhogingen dienen tweejaarlijks door de federale regering en de sociale partners goedgekeurd te worden. De besteding van de enveloppe voor 2013-2014 lijkt hun kritiek te bevestigen.

Wanneer personen die een vervangingsinkomen of een leefloon ontvangen een woning met anderen delen, verliezen ze het statuut van 'alleenstaande' en krijgen ze het statuut van 'samenwonende' toegekend met als gevolg een verlies aan inkomen, terwijl ze juist schaalvoordelen zoeken door een woning te delen. We willen hierbij opmerken dat meer en meer mensen, studenten of werknemers, voor samen huren kiezen om de woonkosten te verminderen. Dit verdient een debat over de verschillende statuten in de systemen van de sociale steun en van de sociale zekerheid gezien de nefaste gevolgen die ze hebben voor de rechthebbenden. Dit vraagstuk rond de statuten dient ook op een prioritaire manier behandeld te worden gezien deze aanleiding geeft tot 'sociale fraude' en er maatregelen zullen worden genomen om deze te bestrijden (zie met name de ministerraad van 27 januari 2012, punt met titel 'Domiciliëringsfraude').

³³ Verslag 2004-2005, oriëntatie II, resolutie 5, pistes 4 en 5, p. 24, <http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag3/verslag3-oriëntatie2.pdf>.

3.3.7 Automatische toekenning van rechten

Het regeerakkoord bepaalt dat overal waar mogelijk de automatische toekenning van sociale rechten versneld zal worden ingevoerd, zoals bijvoorbeeld het sociaal tarief voor mensen die voldoen aan de vastgestelde voorwaarden, en dat de uitwisseling van informatie ter zake zal worden verbeterd.

De Begeleidingscommissie van het Steunpunt heeft het Steunpunt gevraagd een inventaris op te stellen van de rechten die nu al automatisch worden toegekend, en van de rechten waarvoor een dergelijke automatische toekenning zou kunnen worden overwogen. Dat werk is momenteel volop bezig. Het Steunpunt werkt daarvoor samen met de Vlaamse administratie 'Welzijn, Volksgezondheid en Gezin', dat een gelijkaardige inventaris opstelt voor de rechten die tot de bevoegdheden van Vlaanderen behoren.

Daarnaast werkt het Steunpunt ook samen met de FOD Sociale Zekerheid rond de sensibilisering van de administraties inzake Handiflux. Het gaat om een systeem waarin de instellingen en diensten die een toestemming hebben gekregen van de commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer informatie kunnen inzamelen met betrekking tot dossiers die geopend zijn bij de DG Personen met een handicap, in verband met de erkenning van een handicap, de rechten, de betalingen, parkeerkaarten en reductiekaarten voor het openbaar vervoer.

3.3.8 Gelijke kansen

Het regeerakkoord bepaalt dat wanneer het Centrum voor Gelijkheid van Kansen een onafhankelijk interfederaal orgaan wordt (cfr. deel 1 van het akkoord: vervolg van de onderhandelingen met de deelstaten met het oog op de hervorming van het CGKR tot een interfederaal centrum), het steunpunt armoedebestrijding zal worden overgeheveld naar de POD Maatschappelijke Integratie.

Het Steunpunt neemt akte van deze beslissing en van de timing maar herinnert aan datgene wat de specificiteit en de meerwaarde van het Steunpunt armoedebestrijding bepaalt³⁴: het samenwerkingsakkoord tussen de federale staat, de Gewesten en de Gemeenschappen, d.w.z.

- het interfederaal karakter van het Steunpunt;
- het Beheerscomité dat onafhankelijk functioneert van de structuur waaronder het Steunpunt ressorteert, en het gescheiden budget;

³⁴ Zie voor meer uitleg het Strategisch Plan 2011-2013 van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, http://www.armoedebestrijding.be/publications/strategischplanenprogrammatie/strategischplan_2011_2013.pdf.

- de Begeleidingscommissie die is samengesteld uit private en openbare actoren;
- de benadering van armoede in termen van grondrechten;
- de wettelijke opdracht van het Steunpunt om structureel de dialoog te garanderen, die er een unieke plaats van maakt waar grondig van gedachten wordt gewisseld, die openstaat voor vele diverse actoren, die erover waakt dat de voorwaarden worden nageleefd die noodzakelijk zijn opdat iedereen uitdrukking kan geven aan zijn specifieke deskundigheid, en in het bijzonder zij die het minst erkend worden, en die in onafhankelijkheid werkt.

3.4. EUROPEES EN BUITENLANDS BELEID

Voor een solidair, welvarend en ambitieus Europees beleid

Volgens het regeerakkoord gaat België meewerken aan de duurzame ontwikkeling van de Europese Unie op basis van een evenwichtige economische groei en van een hoogcompetitieve sociale markteconomie, die streeft naar een volledige tewerkstellingsgraad en naar sociale vooruitgang. Het regeerakkoord herinnert terzake aan de doelstellingen die zijn vastgesteld door de strategie EU 2020.

De strategie 2020 heeft een ambitieuze doelstelling inzake tewerkstelling vastgesteld. Het Steunpunt beklemtoont dat het voor de strijd tegen armoede belangrijk is dat kwalitatieve banen worden gecreëerd en dat de toename van preciaire jobs wordt vermeden, binnen een logica van 'iedereen aan het werk'. De geïntegreerde richtlijn 8 van de strategie 2020, die kwaliteitsvol werk verdedigt, zou dit risico kunnen beperken door de klemtoon te leggen op de verbetering van de arbeidsomstandigheden.

Het Steunpunt werkt mee aan de realisatie van de 'targets', door deel te nemen aan de werkgroep 'indicatoren' van de FOD Sociale Zekerheid. In verband met de subtargets herinnert het Steunpunt eraan dat werken met prioritaire groepen het risico inhoudt dat degenen die niet tot die groepen behoren, maar toch in armoede leven, worden vergeten. Wij pleiten voor een algemene aanpak, die heel de bevolking bereikt.

De Europese Unie garandeert een groot aantal grondrechten (onder andere in het Europees Handvest van de Grondrechten), maar blijft terughoudend in haar engagement om na te gaan of die concreet worden toegepast en of die een dagdagelijkse verworvenheid zijn, ook voor de allerarmsten.

De 'horizontale sociale clausule' die stipuleert dat de Europese Unie rekening moet houden met de vereisten die voortvloeien uit de garantie op een adequate sociale bescherming bij de tenuitvoerlegging van haar beleid is een stap in de goede richting. Het Belgisch voorzitterschap heeft het potentieel benadrukt van de impactanalyse van de Commissie met het oog op de doeltreffende toepassing van deze horizontale sociale clausule: die stelt in staat om de versnippering van de bevoegdheden tussen de verschillende directoraten-generaal te overstijgen, omdat de strijd tegen de

armoede een transversale beleidsdoelstelling is. Het Steunpunt herinnert eraan dat het essentieel is dat de begunstigden van deze maatregelen en de beroepskrachten die de opdracht hebben de maatregelen in praktijk te brengen, deelnemen aan de evaluatie van dit proces, om zo een louter theoretische evaluatie te vermijden die geen rekening houdt met de concrete moeilijkheden op het terrein.

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting



Adres

Koningsstraat, 138
1000 Brussel

Telefoonnummer Steunpunt

+32(0)2 212 31 67

Algemeen nummer

+32 (0)2 212 30 00

Fax

+32 (0)2 212 30 30

E-mail

armoedebestrijding@cntr.be

Website

www.armoedebestrijding.be